

2014

FÖRVALTNINGSPLAN (MANAGEMENT PLAN) VÄRLDSARVET SKOGKYRKOGRÅRDEN

Innehållsförteckning

Inledning

Skogskyrkogården – ett arv åt mänskligheten

En unik miljö från 1900-talet

Ett levande och brukat världsarv

Kriterier för världarvskommitténs beslut 1994

Världsarvskonventionen och det Svenska åtagandet

Förvaltning, skydd, styrning och resurser

Skydd

Viktiga genomförda åtgärder och projekt efter 1994

Besöksverksamheten

Världsarvsrådet – samarbetar kring förvaltning och tillsyn

Andra samarbetspartners och viktiga aktörer

Hot och utmaningar

Vision och långsiktiga mål

Visionen

Mål och fokusområden

Ett hållbart världsarv

Ett tillgängligt och välkänt världsarv

Strategiska fokusområden

Ett hållbart världsarv

Ett tillgängligt världsarv

Ett kunskapsorienterat världsarv

Bilaga 1. Genomförandeplan/Action plan

Bilaga 2. SOUV (Statements of significant values)

Arbetet att ta fram managementplanen har genomförts av Cultivator/Anders Hillgren på uppdrag av Stockholms kyrkogårdsförvaltning och i dialog med bl a Skogskyrkogårdens världsarvsråd..

SKOGSKYRKOGÅRDEN

Management plan – förvaltning av ett världsarv

Inledning

Att vårda ett världsarv förpliktar. Det är inte bara en angelägenhet för oss som yrkesmässigt förvaltar eller för dem som besöker platsen, utan uppdraget är universellt och perspektivet är långsiktigt. Världsarven tillhör oss alla. Att skapa engagemang och delaktighet kring världsarvsfrågorna är därför vårt viktigaste uppdrag.

Skogskyrkogårdens unika värden ska förvaltas och tillgängliggöras i enlighet med UNESCO:s Konvention om Skydd av Världens Kultur- och Naturarv. En förutsättning för detta åtagande är att samsyn råder bland oss som är satta att förvalta och övervaka världsarvets värden.

Åren sedan Skogskyrkogården skrevs in på världsarvslistan har varit händelserika år. Resan mot internationellt erkännande är en bedrift och vad som hittills uträttats visar att vi på ett förtroendeingivande sätt kan leva upp till våra historiska åtaganden och samtidigt ta oss an framtidens utmaningar när det gäller världsarvets hållbarhet, miljö och tillgänglighet.

Denna förvaltningsplan eller managementplan syftar till att staka ut en gemensam väg och vision kring Skogskyrkogårdens framtida förvaltning och utveckling:

Skogskyrkogården – ett hållbart, brukat och tillgängligt

världsarv med internationell lyskraft

Visionen har ett långsiktigt perspektiv – till 2030 – och för att realisera visionen har mål och strategier formulerats kring en långsiktigt hållbar förvaltning och i syfte att göra Skogskyrkogården än mer tillgängligt och känt som en omistlig del av världens kulturarv.

Till förvaltningsplanen har en genomförandeplan (Action Plan) fogats. Denna fokuserar på ett antal konkreta åtgärder som syftar till utveckling och måluppfyllelser och som också tidsatts för genomförande. Genomförandeplanen följs upp i världsarvsrådets ordinarie arbete.

Samtidigt som managementplanen tagits fram pågår en återrapportering till UNESCO om tillståndet för världsarvet Skogskyrkogårdens förvaltning och bevarande, den så kallade Periodic Reporting som genomförs 2012-2013. Managementplanen har därför tagit med viktiga överväganden utifrån rapporteringen till UNESCO om tillståndet inom världsarvet och de olika uppgifter i världsarvsarbetet som ligger framför oss.

Genom regelbunden uppföljning av denna plan kan världsarvsrådets parter var för sig och tillsammans fortlöpande utvärdera om man lyckats med att förvalta och utveckla Skogskyrkogården i världsarvskonventionens riktning som en omistlig del av världens kulturarv.

Stockholm 2014-xxxx

Mats Larsson
förvaltningschef
Stockholms stads kyrkogårdsförvaltning

Louise Schlyter
enhetschef
Länsstyrelsen i Stockholms län

Ann-Charlotte Backlund
stadsantikvarie
Stockholms Stadsmuseum

Skogskyrkogården – ett arv åt mänskligheten

En unik kulturmiljö från 1900-talet

Skogskyrkogården skrevs in på UNESCO:s världsarvslista 1994. Begravningsplatsen är unik i den stora världsarvsfamiljen att som den enda brukade begravningsplatsen i världen antas till den prestigefyllda världsarvslistan. Detta vittnar om dess historiska, kulturhistoriska och arkitektoniska kvaliteter av universell och omistlig art.

Skogskyrkogårdens världsarvsstatus formuleras i UNESCO:s beslut utifrån sina arkitektoniska kvaliteter från tidigt 1900-tal och dess nyskapande gestaltning som influerade utformningen av begravningsplatser och kyrkogårdar över hela världen.

Skogskyrkogården, gestaltad av arkitekterna Erik Gunnar Asplund och Sigurd Lewerentz mellan 1915 och 1940, är ett utsökt exempel på ett gestaltningskoncept där landskap och byggnader är delar av en helhet och som stöpts samman till en särpräglad begravningsplats med stor symbolisk intensitet. Denna idé om en förenad estetik bildar en miljö som på ett fulländat sätt bidrar till begravningsplatsens helhetskaraktär och symboliska väsen.

Skogskyrkogården är en i tid näraliggande miljö och kan som sådan sägas sortera under modernismens arkitektur och kulturarv. Bara ett fåtal av Europas världsarv hör f.ö. 1900-talet till. Platsen är också en spegel av ett allt mer sekulariserat samhälle där man på ett effektivt, hygieniskt och strukturerat sätt skapade en plats med specifika värden, där döden underordnar sig naturen och är en del i kretsloppet.

Ett levande och brukat världsarv

Unikt för Skogskyrkogården är också att det är landets största fungerande begravningsplats - men också ett välrenommerat besöksmål för stockholmare och tillresande. År 2013 känner över 65 % av stockholmarna till att Skogskyrkogården är ett av Unescos världsarv.

Skogskyrkogården har årligen av ca 400 000 besökare. Enbart under Allhelgonahelgen besöks kyrkogården av inemot 100 000 personer. På kyrkogården på drygt 100 hektar, som arealmässigt är Sveriges näst största, finns cirka 100 000 gravplatser och här är i runda tal 300 000 gravsatta. Varje år sker här cirka 3 000 gravsättningar, 4000 kremationer och ungefärligen 2 000 begravningsceremonier i de fem kapellen.

Detta är utgångspunkten och det fortsatta förvaltningsarbetet ska inrikta sig på att slå vakt om det som är kärnan i UNESCO:s beslut – arkitekturen och en fungerande begravningsverksamhet i samklang med den specifikt gestaltade kulturmiljön.

Kriterier för Världsarvskommittens beslut 1994

Criterion (ii) The creation of Asplund and Lewerentz at Skogskyrkogården established a new form of cemetery that has exerted a profound influence on cemetery design throughout the world

Criterion (iv) The merits of Skogskyrkogården lay in its qualities as an early – 20th century landscape and architectural design adapted to a cemetery.

The committee stressed the importance of explaining to the public the criteria for which it was accepted as a World Heritage Cultural Property.

Unesco är Förenta Nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur. Den grundades 1945 i en värld som höll på att resa sig ur ruinerna efter andra världskrigets bombmattor. Organisationen har till uppgift att främja samarbete över gränserna, bidra till fred och fostran i mänskliga rättigheter och att främja etnisk och kulturell mångfald. Hit hör att stärka kunskapen och därmed respekten för olika länders och folks kulturella identitet och kulturarv.

Väpnade konflikter, etnicitet och en okontrollerad politisk och ekonomisk utveckling är ett hot mot det gemensamma natur- och kulturarvet. I syfte att slå vakt om de mest värdefulla delarna av den globala natur- och kulturskatten antog Unesco 1972 den s.k. Världsarvskonventionen.

Den bygger på premissen att vissa natur- och kulturmiljöer utgör oersättliga delar av vår gemensamma civilisation och att det är en uppgift för hela mänskligheten att bevara och skydda dessa åt kommande generationer.

Skyddet av de unika natur- och kulturmiljöerna skapas genom att de förs upp på Unescos World Heritage List – Världsarvslistan. Den omfattar 981 objekt i 160 länder (2014). 759 av dessa är kulturarv, 193 naturarv och 29 är miljöer som innefattar både natur- och kulturvården. Två tredjedelar av världsarven finns i Europa varav 34 i Norden. I Sverige finns 15 världsarv.

På världsarvslistan finns inte bara de sedan länge uppmärksammade och välrenommerade delarna av kulturarvet: katedralerna, slotten och monumenten. Där finns också platser som minner om mänsklighetens mörka sidor och som vittnar både om miljöförstöring och historiens illgärningar: järnverket Völklingen i Tyskland, slavlägret Gorée i Senegal, fängelseön Robben Island i Sydafrika och förintelslägret Auschwitz-Birkenau i Polen.

utveckling också av det icke-materiella kulturarvet. Den största förtjänsten hos denna konvention är att den väver samman bevarandet av materiella objekt och miljöer med tillvaratagandet av ett levande icke-materiellt kulturarv. Konventionen trädde i kraft 2006 och för närvarande har över hundra länder, bl.a. Sverige, ratificerat fördraget.

Att Skogskyrkogården i ett holistiskt perspektiv på kulturarvsbegreppet representerar såväl materiella som levande icke materiella värden är logiskt och en grundsten för förvaltningen av kyrkogårdens olika betydelsebärande värden.

Världsarvskonventionen och det svenska åtagandet

Sverige ratificerade världsarvskonventionen 1985 och har tillsammans med 189 andra länder förbundit sig att följa konventionens bestämmelser och rekommendationer. Det betyder att vi i samklang med artikel 5 i fördraget åtagit oss att:

- stärka kulturarvets betydelse i samhällslivet och genom olika planerings- och underhållsinsatser garantera skyddet av detta arv
- skapa en effektiv förvaltningsorganisation med kompetens att skydda och levandegöra kulturarvet och förse denna med nödvändiga resurser
- utveckla metoder och forskning som gör det möjligt att möta hoten mot kulturarvet
- initiera och realisera de rättsliga, vetenskapliga, tekniska, organisatoriska och ekonomiska insatser som behövs för att bevara och kommunicera detta kulturarv samt att

- stödja utvecklingen av nationella eller regionala centra för utbildning och forskning inom områdena skydd, bevarande och förmedling.

Som en av världsarvskonventionens signaturstater ska Sverige enligt fördraget dessutom:

- genom utbildnings- och informationsinsatser stärka uppskattningen och respekten för världsarven samt hålla allmänheten informerad om hoten mot dessa arv
- regelbundet följa upp och informera Unesco om de åtgärder som vidtagits för att bevara, vårda, levandegöra och integrera världsarven i utbildningssystemet. Riksantikvarieämbetet, representanter för världsarvsrådet och utländsk expertis svarar för världsarvet Skogskyrkogårdens uppföljning och återsrapportering. (Unesco. Operational Guidelines WHC 08/01 108).

Kulturarvet är både materiellt och immateriellt. Dessa samband ger kulturarvet och den fysiska miljön en extra dimension. I syfte att slå vakt om dessa kopplingar antog Unesco 2003 en konvention om skydd och

Förvaltning, skydd, styrning och resurser

Begravningsverksamheten i Stockholm är organiserad i en egen nämnd med tillhörande förvaltning och är en del av Stockholms stad. Stockholms kommunfullmäktige beslutar därför årligen om budget för kyrkogårdsnämnden. Finansieringen av verksamheten sker via en särskild begravningsavgift. Inom budgeten ska också finansieringen av världsarvet ske. Kyrkogårdsförvaltningen samarbetar med Stockholms stadsmuseum sedan många år kring besöksverksamheten på Skogskyrkogården och sedan 2011 har Stockholms stadsmuseum hela ansvaret för besöksverksamheten på uppdrag av kyrkogårdsnämnden. Världsarvet finansieras alltså via begravningsavgiften men även i viss mån från intäkter från besöksverksamheten.

Tidigare år har även viss medfinansiering i restaureringsprojekt skett genom EU-medel via Länsstyrelsen samt genom arbetsmarknadsprojekt.

I kyrkogårdsnämndens årliga verksamhetsplan beslutas om budget, mål och åtaganden som också innefattar förvaltningen och utvecklingen av världsarvet Skogskyrkogården.

Skydd

Lagstiftning och skydd i en faktaruta

Begravningslagen är den huvudlagstiftning som omfattar begravningsverksamheten. I denna lag finns bland annat bestämmelser som handlar om god gravkultur och vården av begravningsplatser. Begravningsplatserna skall vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskas eller förvanskas. (Kulturmiljölagen mm. 4 kap 11§) och alla förändringar som görs på begravningsplatser byggda före 1939 måste ha tillstånd från Länsstyrelsen (4 kap 13§). Skogskyrkogården är också utpekad som ett riksintresse och har därför ett särskilt skydd enligt 3 kap 6§ Miljöbalken. Alla byggnader och landskapsdetaljer har försetts med skyddsföreskrifter utifrån de antikvariska inventeringarna som genomfördes 1995.

Viktiga genomförda åtgärder och projekt efter 1994

Efter världsarvsutnämningen 1994 lades hög prioritet kring inventeringar och dokumentation av den fysiska miljön. Dokumentationen gjordes tillsammans med antikvarisk expertis och resulterade i underhålls- och åtgärdsplaner för både byggnader och vegetation. Under 2012 har dessutom en inventarieförteckning upprättats i enlighet med kraven från gällande kulturmiljölag. En biotopinventering genomfördes också under 2012.

Underhålls- och restaureringsinsatser har genomförts vid bland annat Monumenthallen, Skogskapellet och Uppståndelsekapellet. Ett omfattande trädvårds- och förnygringsprogram pågår med bland annat årliga utplanteringar av tallplantor odlade av tallfröer från den ursprungliga tallskogen.

År 1995 tilldelades Skogskyrkogården det internationella Carlo Scarpa-priset inom trädgårds-, park- och landskapskultur.

Samtidigt har förändringar genomförts för att möta krav på bättre tillgänglighet för personer med funktionsnedsättningar, högre ställda miljökrav och på energieffektiviseringar, åtgärder för att öka tryggheten och säkerheten på begravningsplatsen och för att möta behovet av gravplatser och efterfrågan på nya gravskick. Ett stort och omfattande åtagande de senaste åren är byggandet av det nya krematoriet som ska ersätta det befintliga Skogskrematoriet. Det

nya krematoriet, gestaltat av arkitekt SAR Johan Celsing, erhöll år 2013 Sveriges Arkitekter Kasper Salin pris som det årets bästa byggnadsverk.

Besöksverksamheten

Visitors Center är hjärtat i besöksverksamheten. År 1997 invigdes lokalerna, inrymda i en tidigare ekonomibyggnad, den så kallade Tallumpaviljongen, ritad av Gunnar Asplund. Lokalerna innehåller cafe, en mindre utställning kring Världsarvet Skogskyrkogården, information kring Unesco:s övriga världsarv, en mindre bok- och souvenirshop och ett konferensutrymme. Visitors Center håller öppet under sommarmånaderna och vid Allhelgonahelgen som är en stor besökshelg. Under 2012 deltog 2875 personer i organiserade visningar av världsarvet. Uppskattningsvis är ca 25% av besökarna vid Visitors Center och vid visningarna utländska besökare.

En egen hemsida www.skogskyrkogarden.se lanserades 2007 och denna är en viktig ingång till information om världsarvet. Sedan några år tillbaka pågår även ett arbete med att förbättra skyltningen på Skogskyrkogården, det handlar både om att besökare lättare ska hitta på begravningsplatsen och om att ge adekvat information om platsen och arkitekturen utifrån dess världsarvstatus.

Skogskyrkogården ingår också i *European Cemetery Route* som är ett gränsöverskridande EU-projekt i samverkan ASCE (Association of Significant Cemeteries in Europe) som syftar till att tillgängliggöra viktiga begravningsplatser runt i Europa.

Ett viktigt åtagande är att öka medborgarnas kunskap och respekt för världsarven. Sedan ett antal år anordnas aktiviteter kopplade till FN-dagen den 24 oktober i syfte att också uppmärksamma konventionen för vård och skydd av kulturarven. Samarbete med skolor och utbildningsverksamhet har också skett utifrån Unescoprogrammet Världsarv i Unga händer, bland annat med en närliggande gymnasieskola. Det nyligen genomförda Kalejdoskop-projektet, där ungdomar fått visualisera sin bild av världsarvet är ett projekt kopplat till Länsstyrelsernas arbete med att fler människor ska bli berörda och delaktiga i arbetet med kulturarven.

Världsarvsrådet – samarbetar kring förvaltning och tillsyn

Kyrkogårdsförvaltningen har ansvaret för förvaltningen av världsarvet Skogskyrkogården, Samråd sker med antikvarisk kompetens knuten till Stockholms stadsmuseum i frågor som handlar värden av de kulturhistoriska värdena. Alla förändringar eller större underhållsinsatser anmäls till Länsstyrelsen för beslut. Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet för kulturminneslagen. www.lansstyrelsen.se/stockholm Stockholms stadsmuseum har också ansvar för besöksverksamheten på uppdrag av kyrkogårdsnämnden. www.stockholm.se/stadsmuseum

Sedan 2001 finns det dessutom ett världsarvsråd där ägare, förvaltare, antikvarisk kompetens och tillsynsmyndighet samarbetar kring förvaltningen och utveckling av världsarvet. Dess roll är att stå som garant för världsarvsarbetet med ambitionen att utveckla världsarvet i en långsiktigt hållbar riktning. I rådet ingår, förutom representanter från kyrkogårdsförvaltningen, representanter från Länsstyrelsen och från Stockholms stadsmuseum som, förutom antikvarisk kompetens, representeras av ansvariga för besöksverksamheten. Rådet träffas ca en gång i kvartalet.

Refentlig vegetation: För bibehållande af skogskaraktären har hufvudsakligen ofsom angifna utglesningsystem användts vid behandlingen af skogsbeståndet. mera sällan glänsning. Genom utglesningen får man ett ljusbel på stammarna som gör dessa starkare färgade och kronorna tätare. Vid upp- tagande af vägar skäres torften i ca 40x40 cm stöf- ken och användas till åstadkommande af den be- fräktliga skogsmarkens mjuka öfvergång vid grus- slänterna, hvarvid iaktages att torften lägges till en utsträckning af unaf. 2 1/2 och gräsbesän- ning företages till 1/2 af ytan. Vid uppta- gande af grävar uppskäres på liknande sätt torf- ten, som åter användes till täckning af gräven

Andra samarbetspartners och viktiga aktörer

Entreprenörer

Markskötseln av södra delen av Skogskyrkogården sköts på entreprenad och sedan flera år av Samhall som bland annat engagerar personal med olika funktionsnedsättningar. Dessutom anlitas entreprenörer inom bl.a. byggnads- och anläggningsbranschen, stenhuggeri, park- och trädvårdsskötsel m.fl. som ska ha förmåga att tillägna sig och förstå natur- och kulturmiljöperspektiven i underhållet och skötseln av världsarvet.

Intresseorganisationer

Skogskyrkogården är ett kulturellt mångfaldigt världsarv som ger plats för alla trosinriktningar. Förutom allmänna gravkvarter finns särskilda gravkvarter upplåtna för katoliker, ortodoxt kristna, muslimer, baha'ier och mandéer. I anslutning till världsarvet ligger dessutom södra judiska begravningsplatsen som ägs av judiska församlingen i Stockholm. Trossamfunden är viktiga intresseorganisationer att engagera i världsarvsarbetet.

Begravningsentreprenörerna utgör viktiga aktörer med verksamhet inom världsarvet. Sveriges Begravningsentreprenörers Förbund är en paraplyorganisation för Sveriges privata begravningsentreprenörer. Förbundet arbetar bl.a. med etikfrågor, arbetsmetoder och utbildning. Läs mer på www.begravningar.se/ Fonus är den enskilt största begravningsentreprenören som är organiserade i olika regioner. Läs mer på www.fonus.se/

Organisationer och myndigheter inom kulturområdet:

Aktörer som i olika roller påverkar arbetet med att bevara, vårda och tillgängliggöra Skogskyrkogården är bl.a. : Riksantikvarieämbetet som på nationell myndighetsnivå har regeringens uppdrag att samordna arbetet med de svenska världsarvens dokumentation, bevarande och utveckling. Läs mer på www.raa.se .

Svenska Unesco-rådets har regeringens uppdrag att hantera frågor i anslutning till världsarvs- konventionen och har bland annat utvecklat metodik och studiematerial för att främja skolornas arbete med världsarven.

ICOMOS som är en obunden internationell organisation för yrkesverksamma inom kulturmiljövården. ICOMOS SWEDEN är en av organisationens nationella kommittéer med uppgift att knyta samman de yrkesgrupper som i olika roller arbetar med kulturmiljöfrågor och världskulturarv i Sverige. I internationella sammanhang är Stockholms kyrkogårdsförvaltning institutionell medlem i ICOMOS. Läs mer på www.icomos.se

Svenska Världsarvsgruppen, Föreningen för världsarv i Sverige och Nätverket Nordiska Världsarv (Nordic World Heritage Fondation) som är dialogfora för nordiska och baltiska världsarv. Läs mer på www.nwhf.no

Aktörer med planerings- och myndighetsansvar

Stockholms stad som har det lokala huvudansvaret för att inom samhällsplaneringen, kulturområdet, turismen, utbildningssystemet och det internationella utbytet tillvarata och utveckla kulturarvet och miljön. Läs mer på www.stockholm.se/

Stockholms Miljöförvaltning utövar tillsyn för verksamheterna i krematoriet, och meddelar tillstånd och har tillsynsansvar för komposteringsanläggningen och serveringen i Tallumspaviljongen. Läs mer på www.stockholm.se/miljoforvaltningen

Regionplanekontoret vid Stockholms läns landsting som inom ramen för samhällsplaneringen svarar för stockholmsregionens långsiktiga utveckling. Den regionala utvecklingsplanen (RUF 2010) , ger uttryck för regionens samlade vilja att säkerställa värden för framtida behov bl.a. att göra stockholmsregionen till en ledande kulturregion med bevarade och väl utvecklade kulturmiljöer. Läs mer på www.sll.se/

Turism

Stockholms Business Region som genom dotterbolaget Stockholm Visitors Board arbetar för att utveckla Stockholm som besöksort vari ingår att främja utvecklingen av ett hållbart, attraktivt och tillgängligt kulturarv. Läs mer på www.stockholmsbusinessregion.se

Hot och utmaningar

Faktorer som kan påverka världsarvets integritet och autenticitet

I sin redogörelse till UNESCO i samband med Periodic reporting II definieras ett antal faktorer som kan utgöra hot mot världsarvets integritet och autenticitet.

Hoten kan vara reella och plausibla i varierande grad. Integriteten handlar om världsarvets upplevelsevärden, immateriella värden, dess arkitektur och dess funktion som begravningsplats. Autenticiteten handlar bland annat om bevarande av originaldetaljer och originalupplevelsen utifrån platsens världsarvsstatus. Läs mer i bilaga 2 om SOUV (Statement of significant values)

Exempel på faktorer redovisas som möjliga hot:

- Visuella intrång utifrån ny stadsbebyggelse
- Bullerproblematik från närliggande infrastruktur och egen verksamhet (maskiner mm)
- Illegal verksamhet, kopparstöder, vandalisering
- Virus och svampsjukdomar som påverkar vegetationen
- Väder och klimatfaktorer som kan påverka byggnader och vegetation
- Konflikter mellan användningen som begravningsplats och besöksverksamheten
- För högt besöksstryck (både användare och världsarvsturister)
- Att kunskapen om världsarvets värden inte implementeras i förvaltningsorganisationen.
- Att förvaltningen saknar struktur och målinriktning och sker ad hoc
- Brist på resurser att förvalta världsarvet.

En framtida utmaning är också att förvalta den kunskap och kompetens som redan finns upparbetad i förvaltningsorganisationen, världsarvsrådet och hos olika aktörer som använder och besöker världsarvet. Ett viktigt åtagande är också att vidareutveckla världsarvspedagogiken.

Vision och långsiktiga mål

Skogskyrkogården – ett hållbart, brukat och tillgängligt världsarv med internationell lyskraft.

Visionen för världsarvet Skogskyrkogården vänder sig mot 2030 och ska vägleda det gemensamma arbetet med världsarvet. Den förenar och utmanar och ger en sammanfattande bild av vad som ska uppnås på sikt och att på Skogskyrkogårdens egna villkor, dess integritet och autenticitet, fortlöpande slå vakt om och utveckla dess utmärkande egenvärden.

Mål och fokusområden

Visionen konkretiseras i *två övergripande mål och tre strategiska fokusområden* som anger vägarna för att nå visionen. Målen och strategierna uttrycker vad vi uppfattar som särskilt viktigt för världsarvets förvaltning och utveckling på sikt.

Målet är att Skogskyrkogården ska få ett större genomslag och bredare förankring bland enskilda, fler organisationer och olika samhällsprocesser som t.ex. samhällsplaneringen.

Ett hållbart världsarv

Skogskyrkogårdens specifika värden ska upprätthållas och förstärkas åt efterkommande generationer på ett hållbart sätt.

Ett hållbarhetsperspektiv ska därför beaktas i alla delar av förvaltandet av världsarvet.

Förvaltning, vård och utvecklingsinsatser inom världsarvet ska bygga på helhetssyn, långsiktighet och delat ansvar. Kvaliteten i arbetet med att förvalta, vårda och utveckla världsarvet ska grundas på bästa möjliga kunskap och kompetens. Världsarvspedagogiken ska utvecklas och samarbetet med utbildningssamhället stärkas.

Interaktionen mellan världsarvets funktion som begravningsplats och besöksanläggning ska utvecklas på ett hållbart sätt.

Ett tillgängligt och välkänt världsarv

Världsarvet Skogskyrkogårdens värden ska göras kända, förstådda och tillgängliga.

Information och upplevelser ska bidra till att bredda Skogskyrkogårdens roll som kunskapskälla, besöksmål och studieobjekt. Målet är att med bibehållen integritet bredda världsarvets funktion, utveckla upplevelseinnehållet, nå fler besökare och att ge begreppet ”ett levande världsarv” ett kvalitativt reellt innehåll.

Förtrogenhet med världsarvskonventionen och Skogskyrkogårdens historiska, kulturella och arkitektoniska värden ska bidra till att stärka andra samhällsintressens engagemang och delaktighet i arbetet för världsarvet.

Strategiska fokusområden

För att förverkliga visionen och nå de övergripande målen föreslås kraftsamlingar kring tre strategiska fokusområden - *Ett hållbart världsarv– ett tillgängligt världsarv och ett kunskapsorienterat världsarv*. Strategin är att kraftsamla kring de insatsområden som på ett bärkraftigt sätt bäst tillvaratar Skogskyrkogårdens behov och möjligheter. Områdena har en tydlig koppling till de strategiska framtidsfrågorna för såväl hållbar utveckling som de nationella miljö- och kulturpolitiska målen.

Nationella kulturmålen i faktaruta

Bevara – bruka och utveckla

Kulturpolitiska mål

De nationella kulturpolitiska målen beslutades av riksdagen i december 2009.

Målen är nationella och ska styra den statliga kulturpolitiken i men ska även kunna vägleda kulturpolitiken kommuner och landsting.

Nationella kulturpolitiska mål

Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling.

För att uppnå målen ska kulturpolitiken:

- främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor,
- främja kvalitet och konstnärlig förnyelse,
- främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas,
- främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan,
- särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.

Ett hållbart världsarv– som syftar till att inom samhällsplaneringen, förvaltningen och skötseln av Skogskyrkogården värna och vårda dess attribut som definierar dess integritet och autenticitet. Detta fokusområde knyter an till och vidareutvecklar managementplanens övergripande hållbarhetsmål som också handlar om att sätta in Skogskyrkogården i ett humanistiskt och historiskt sammanhang. Inte minst genom att lyfta fram platsens betydelse för den enskildes livskvalitet och för samhällets långsiktiga utveckling. Sverige har på kort tid utvecklats till ett mångkulturellt samhälle vilket betyder att världsarvets sociala och demokratiska funktioner bör lyftas fram. Ett perspektiv på hållbarhet är bl.a. allas rätt till kulturupplevelser.

Världsarvet Skogskyrkogården har allt att vinna på att bli känt som en föregångsmiljö för hållbar utveckling. Hållbarhet handlar därför också om att bygga upp och överföra kunskap om vilka värden som ska tryggas och varför det bör ske. Kunskap om världsarvets specifika värden är ett verktyg för att stärka helhetsupplevelsen, förståelsen och respekten för världskulturarvets värden. Ett arbete som kan utvecklas är definitionen av relevanta indikatorer för kulturarvet och dess förvaltning och då avses inte enbart indikatorer som berör besöksverksamheten.

Insatsområden:

***Att tydligare definiera gränsdragningar och buffertzoner
Uppdateringar av plandokument och skyddsföreskrifter
Uppdateringar av inventeringar och vårdplaner
Säkra finansieringen och utveckla indikatorer***

Ett tillgängligt världsarv – Ambitionen är att kommunicera världsarvet med omvärlden och att öka dess fysiska och förmedlingsmässiga tillgänglighet. En ökning av antalet besökare får inte drastiskt ändra mötet med Skogskyrkogården och uppfattningen av denna.

Avsikten är att varsamt vidareutveckla världsarvet till ett kunskaps- och upplevelseorienterat besöksmål. Skogskyrkogården ska stå öppen för alla och viktigt för besöksmålsutvecklingen är att erbjuda kunskap och upplevelser mot besökargrupper med olika behov och förutsättningar.

För att tillgodose detta behöver vi vidareutveckla formerna för publik- och förmedlingsarbete ifråga om mottagning, service och information. Världsarven och världsarvspedagogiken representerar en speciell berättargenre där man till skillnad från t.ex. inomhusmuseerna kan komma historien och verkligheten mera nära.

Människan, berättelserna och kommunikationen med besökarna ska stå i centrum och styra världsarvets publika utveckling. Världsarvet ”finns till” för besökarna och för att locka till besök behöver mer kraft och resurser läggas på att tolka, gestalta och kommunicera Skogskyrkogårdens unika kulturvärden. *Alla som arbetar inom världsarvet ända ut i det dagliga skötselledet ska ha ett tydligt ansvar för värdskap, information och service gentemot besökarna.*

Insatsområden:

Ta fram en besöksplan (Visitor Management Plan)

Utveckla digital teknik för att öka tillgängligheten

Implementera besöksplanen i organisationen

Se över entréer och placeringen av Visitors Center

Utveckla regionalt samarbete och nätverk

Ett kunskapsorienterat världsarv

Uppgiften med att bevara, vårda och tillgängliggöra världsarvet Skogskyrkogården ska grundas på bästa möjliga aktuella kunskap och överblick. Goda kunskaper, och förmågan att dela med sig av dessa, är också viktigt för ökad medvetenhet om Skogskyrkogårdens värden. Detta är också värdefullt för att skapa intresse för världsarvsarbetet och för att utveckla världsarvet som lärmiljö och forskningsområde.

Att utveckla Skogskyrkogården som lärmiljö är också ett viktigt led för att långsiktigt öka intresset hos den uppväxande generationen att vårda sig om världsarvet. Inspirationspunkter i detta arbete är bl.a. artiklarna 5 och 27 i världsarvskonventionen som lyfter de pedagogiska och förmedlingsmässiga aspekterna i världsarvsarbetet.

Kunskap och kompetens om världsarvets värden och förvaltning är inte minst viktigt för dem som vårdar och förvaltar världsarvet. Här är viktigt att säkra kompetensförsörjningen, alltid ha tillgång till aktuell kunskap och kunna implementera kunskap i hela organisationen.

Insatsområden

Utarbeta en kompetens- och utbildningsplan riktad till dem som förvaltar världsarvet

Ta fram en arkivplan och upprätta ett handlings- och bildarkiv

Utveckla en utbildningsplan riktad till skolor och andra brukare

Utveckla kontakter med forskarsamhället

Bilaga 1 Genomförandeplan/Action Plan

Bilaga 2 Statements of Outstanding Universal Values